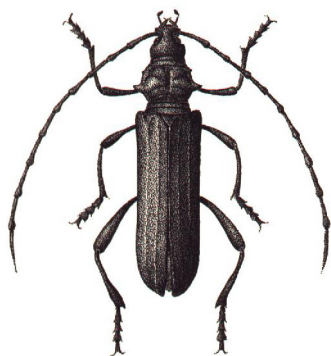

AROMIA

**Nr 2
2024**

- EN DOFT FRÅN INSEKTVÄRLDEN

Programblad för VEK - Västsvenska Entomologklubben

VÄSTSVENSKA ENTOMOLOGKLUBBEN

Naturhistoriska museet, Box 7283, 402 35 Göteborg

Tel.: 0738 16 99 66

E-post: info@entomologklubben.se

Plusgiro: 72 47 78 - 6

Webbplats: www.entomologklubben.se

Nyckel till de svenska arterna i tribus Mecinini - veronikavivlar, raggvivlar, smalvivlar, kämpevivlar och klockevivlar

OSKAR GRAN

Foto vattenveronikavivel Christoffer Fägerström. Övriga foton författaren.
Skalstrecket på alla bilder är 1 mm.

1. Frambröst framtill utan urgröpning; klor sammanvuxna vid basen. 2.
- Frambröst framtill med en urgröpning där snytet fälls in; klor separerade vid basen. På klockväxter (Campanulaceae). **Klockevivlar *Miarus* & *Cleopomiarus* 20.**
2. Avlång, cylindrisk kroppsform (två arter med bredare kroppsform, *M. pascuorum* och *M. labilis*, har nyligen flyttats från *Gymnetron* till *Mecinus* och tas här upp under bägge släktena). På sporrar (*Linaria* spp.) eller kämpar (*Plantago* spp.). **Smalvivlar och kämpevivlar *Mecinus* 15.**
- Bredare kroppsform. 3.
3. Täckvingestrimma 3 inifrån räknat möter de sammanstrålande strimmorna 7 & 8 baktill; de flesta arterna överlag mindre (1,5-3,0 mm), ger ett slankare intryck; flera arter med tät rund fjällbeklädnad på halsskölden, i annat fall små arter (max 2,5 mm) med i alla fall delvis enkla rader av fjäll på täckvingarna; ofta med röda skenben. På veronikor (*Veronica* spp.)... **Veronikavivlar *Gymnetron* 4.**
- Täckvingestrimma 3 möter strimma 6 baktill på täckvingarna; de flesta arterna överlag större (1,5-5,5 mm), ger ett robustare, fyrkantigare intryck; halssköld enbart med de vanliga tunna hårfjällen, och fjällen på täckvingarna i flerdubbla rader; ben svarta. På sporrar (*Linaria* spp.), småsporre (*Chaenorhinum minus*) eller kungsljus (*Verbascum* spp.). **Raggvivlar *Rhinusa* 9.**

Vattenveronikavivel
Gymnetron villosulum

Dyveronikavivel
Gymnetron beccabungae

Bäckveronikavivel
Gymnetron veronicae

4. Halssköld baktill smalare än täckvingarna, dessa således med tydligt avsatta axlar. Flera arter med tät fjällbeklädning på halsskölden. På veronikor (*Veronica spp.*). 5.
 - Halssköld baktill knappast smalare än täckvingarna, dessa således utan tydligt avsatta axlar. Aldrig med tät fjällbeklädning på halsskölden. På svartkämpar (*Plantago lanceolata*). 19.
5. Halssköld åtminstone på sidorna med tät beklädning av runda fjäll. På vattennära veronikor (bäckveronika *Veronica beccabunga*, vattenveronika *V. anagallis-aquatica*, dyveronika *V. scutellata*, dikesveronika *V. catenata*). 6.
 - Halssköld enbart med de vanliga tunna hårfjällen. På terrestra veronikor (*Veronica spp.*). 8.
6. Täckvingar med tät, lång och gulaktig fjällbeklädning; hela kroppsundersidan täckt av täta ljusa fjäll. 2,2-3,0 mm. **Vattenveronikavivel *Gymnetron villosulum* Gyllenhal, 1838**
 - Täckvingarnas fjällbeklädning gles och kort; endast delar av kroppsundersidan täckt av täta fjäll. 7.
7. Hela eller större delen av halsskölden täckt av täta runda fjäll; täckvingar svarta med röda fält; ben helröda. 1,8-2,1 mm. **Dyveronikavivel *Gymnetron beccabungae* (Linnaeus, 1760)**
 - Enbart halssköldssidorna täcks av täta runda fjäll; täckvingar svarta, ofta med röda fält; ben ofta med åtminstone låren svarta. 2,0-2,3 mm. **Bäckveronikavivel *Gymnetron veronicae* (Germar, 1821)**
8. Raderna av fjäll på täckvingarna nedliggande, enbart längst bak något uppstående; ben svarta. 1,5-2,0 mm. På flertalet terrestra veronikor (teveronika *Veronica chamaedrys*, ärenpris *V. officinalis*, majveronika *V. serpyllifolia* m.fl.). **Ärenprisvivel *Gymnetron melanarium* (Germar, 1821)**
 - Raderna av fjäll på täckvingarna står upp även på ovansidan; skenben röda. 1,7-2,2 mm. På teveronika (*Veronica chamaedrys*), möjligen även på andra terrestra veronikor. **Teveronikavivel *Gymnetron rostellum* (Herbst, 1795)**
9. Halssköld tydligt avsmalnande framtill. 13.
 - Halssköld mer parallellsidig, ej så tydligt avsmalnande framtill. 10.

Ärenprisvivel
Gymnetron melanarium

Teveronikavivel
Gymnetron rostellum

Kustraggvivel
Rhinusa pilosa

10. Kroppen förutom de vanliga nedliggande ljusa borsten även täckt med tunna, långa, mörka utstående hår. 3,0-3,7 mm. På gulsporre (*Linaria vulgaris*). **Kustraggvivel *Rhinusa pilosa* (Gyllenhal, 1838)**
- Utan långa, mörka utstående hår. **11.**
11. Täckvingarnas fjällbeklädnad kort, prydlig, nedliggande, vit och baktill på täckvingarna i enkla rader. 2,5-3,5 mm. Huvudsakligen på gulsporre (*Linaria vulgaris*). **Slät raggvivel *Rhinusa linariae* (Panzer, 1795)**
- Täckvingarnas fjällbeklädnad längre, raggigare, på sidorna delvis uppstående, oftast gulaktig och inte heller baktill på täckvingarna i enkla rader. **12.**
12. Halssköld kraftigt tvärbred; bakkropp mer rundad. Storleksvariabel, men oftast större (1,5-5,5 mm). På kungsljus (*Verbascum* spp.). **Kungsljusraggvivel *Rhinusa tetra* (Fabricius, 1792)**
- Halssköld mindre tvärbred; bakkropp mer parallellsidig. 2,0-3,1 mm. Huvudsakligen på gulsporre (*Linaria vulgaris*). **Backraggvivel *Rhinusa collina* (Gyllenhal, 1813)**
13. Snyte avsmalnande framtill (syns tydligast i profil). 1,7-2,5 mm. På gulsporre (*Linaria vulgaris*) och strimsporre (*L. repens*). **Gulsporreraggvivel *Rhinusa antirrhini* (Paykull, 1800)**
- Snyte parallellsidigt ända fram till slutet. **14.**
14. Halssköld tydligt smalare än täckvingebas; tarsernas kloled mer än dubbelt så lång som tredje leden. 1,5-2,3 mm. Huvudsakligen på småsporre (*Chaenorhinum minus*), troligen även på sporrar (*Linaria* spp.). **Småsporreraggvivel *Rhinusa melas* (Boheman, 1838)**
- Halssköld vid basen ej tydligt smalare än täckvingarna; tarsernas kloled ca dubbelt så lång som tredje leden. OBS! Små, vithåriga individer av *R. neta* förekommer, och kan tas för *R. melas*. 2,0-3,5 mm. Huvudsakligen på strimsporre (*Linaria repens*). **Strimsporreraggvivel *Rhinusa neta* (Germar, 1821)**
15. Cylindrisk kroppsform. Generellt större (1,9-4,2 mm). **16.**
- Bredare kroppsform. Generellt mindre (1,5-2,5 mm). På svartkämpar (*Plantago lanceolata*). **19.**

Slät raggvivel
Rhinusa linariae

Kungsljusraggvivel
Rhinusa tetra

Backraggvivel
Rhinusa collina

16. Täte, runda, gulvita fjäll täcker halssköldens bakkant och mellanbrösten; svart (påträffas regelbundet nyutkläckt rödbrun); bulligare och mer brett oval kroppsform. 2,8-4,0 mm. På gulkämpar (*Plantago maritima*). **Kragsmalvivel *Mecinus collaris* Germar, 1821**
- Halssköld och mellanbröst enbart med de vanliga tunna hårfjällen; svart med eller utan blå ton; mer parallellsidiga täckvingar. **17.**
17. Svart, ibland med rödaktig ton baktill; halssköldens sidor parallella eller något utvidgade baktill; behåring längre och tydligare; fötter röda till svarta. 2,3-4,2 mm. På svartkämpar (*Plantago lanceolata*). **Svart smalvivel *Mecinus pyrauster* (Herbst, 1795)**
- Svart, som regel med blå metallisk ton på täckvingarna; halssköldens sidor något avsmalnande baktill; behåring fin; fötter mörka. På gulsporre (*Linaria vulgaris*). **18.**

Gulsporreraggvivel
Rhinusa antirrhini

Småsporreraggvivel
Rhinusa melas

Strimsporreraggvivel
Rhinusa neta

Kragmalvivel
Mecinus collaris

Svart smalvivel
Mecinus pyrauster

Blå smalvivel
Mecinus janthinus

18. Större (3,0-4,2 mm); snyte mindre neråtböjt; kropp mer parallellsidig. **Blå smaltvivel *Mecinus janthinus* Germar, 1821**
 – Mindre (1,9-2,7 mm); snyte kraftigt krumböjt; kropp mer långoval, tillspetsad bakåt. **Gulsporrresmalvivel *Mecinus heydenii* Wencker, 1866**
19. Täckvingar svarta, ofta med ett rött fält som kan vara inskränkt till bakre halvan eller täcka nästan hela täckvingarna; första antennleden åtminstone dubbelt så lång som andra leden. **Rödvingad kämpevivel *Mecinus pascuorum* (Gyllenhal, 1813)**
 – Täckvingar svarta med två snedställda uppbrutna brunröda band; första antennleden ej dubbelt så lång som andra leden. **Brokig kämpevivel *Mecinus labilis* (Herbst, 1795)**

Gulsporrresmalvivel
Mecinus heydenii

Rödvingad kämpevivel
Mecinus pascuorum

Brokig kämpevivel
Mecinus labilis

Monkevivel
Cleopomiarus micros

Blålockevivel
Miarus campanulae

Storklockevivel
Cleopomiarus graminis

20. Liten (1,7-2,7 mm); täckvingar mer långsträckta och halssköld mindre tvärbred. På blåmunkar (*Jasione montana*). **Monkevivel *Cleopomiarus micros* (Germar, 1821)**
- Generellt större (2,3-4,1 mm); täckvingar mer rundade och halssköld bredare. På blåklockor (*Campanula spp.*). **21.**
21. Kroppsform något mer långsträckt; baklår otandade; behåring kortare och nedliggande; hanens sista bukplåt med en tandad grop; genomsnittligen mindre (2,3-3,6 mm). **Blåklockevivel *Miarus campanulae* (Linnaeus, 1767)**
- Kroppsform något rundare; baklår tandade; behåring längre och något utstående; hanens sista bukplåt utan särskilda karaktärer; genomsnittligen större (3,0-4,1 mm, men undantagsvis ner till 2,4 mm). **Storklockevivel *Cleopomiarus graminis* (Gyllenhal, 1813)**

OBS! I Finland påträffas ytterligare två *Miarus*-arter, *M. ajugae* och *M. monticola*. Dessa har oklar artstatus och skiljs från *M. campanulae* på penis.

Litteratur

- CALDARA, ROBERTO 2001. Phylogenetic analysis and higher classification of the tribe Mecinini (Coleoptera: Curculionidae, Curculioninae). — *Coleopterologische Rundschau* 71:171-203.
- GURNEY, MARK 2020. An identification guide to weevils of Britain and Ireland. Part 6. Typical weevils. — www.coleoptera.org.uk/curculionoidea/weevil-identification-guides
- HASSLER, MICHAEL & RHEINHEIMER, JOACHIM 2013. Die Rüsselkäfer Baden-Württembergs. — Verlag regionalkultur.
- LOMPE, ARVED 2023. Die Käfer Europas. — www.coleonet.de/

Det är min förhoppning att denna nyckel kan locka fler till att leta efter dessa trevliga djur i sommar. Flera av arterna kan hittas bland bebyggelse, och ofta räcker det att närstudera värdplantan eller skaka den lätt över en duk eller vanna för att hitta baggarna.

Jag vill särskilt flagga för att titta närmre efter blå smalvivel (*Mecinus janthinus*) på gulsporre i solvarma miljöer – denna Göteborgsspecialare har nu enbart en känd fyndplats i Norden.

Om ni har förslag till förbättringar eller andra synpunkter på nyckeln får ni gärna höra av er till oskargran@gmail.com.